

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

**НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ЕТИКИ СТУДЕНТІВ

Доц. Дзюба Н.А., ст. викл. Валецька Л.О.

Сучасна наука досягла такого стану розвитку, коли стає можливим кардинально впливати на весь хід світових процесів, змінювати їх природу й сутність. Етичні питання в науці можуть виникати з різних причин – як нереалізовані ідеї, які бажано втілити в життя; як конфлікти, де потрібно намагатися бути посередником; як дилеми, які потрібно зрозуміти та розв'язати; як сумнівна поведінка, яку необхідно обмежити і виправити; як непрофесійна поведінка тощо. Основні етичні принципи наукової діяльності, які визнаються більшістю вчених, наступні: цінність науки, отримання наукової новизни, прозорість наукових результатів, свобода наукової творчості та організований спектицизм.

Науковий етикет – набір поведінкових стереотипів, що виявляються в тих чи інших ситуаціях. Науковий етикет – сукупність правил діяльності та поведінки, які забезпечують дотримання основних принципів наукової етики і сприяють створенню комфортних умов роботи вченого. Принципи наукової етики можуть бути порушені різними способами – від необережного застосування наукових методів або неухважного документування даних до серйозних наукових злочинів, таких як умисна фальсифікація або обман. Порушення наукової етики має місце, коли в науково значимому контексті навмисно або в результаті недбалості робиться помилкова заява, у разі порушення авторства або нанесення іншої шкоди науковій роботі інших осіб.

У спільній діяльності наукових співробітників, спеціалістів, інших робітників виникають додаткові джерела підвищення ефективності науково-дослідної роботи, які не зводяться до простої суми зусиль учасників. Науковий колектив – це «колективний інтелект», де вчені за своїми якісними даними доповнюють один одного і разом виробляють набагато більше знань, ніж змогли б створити самотужки поза колективом.

Науковий колектив – група людей, згуртованих дослідницькою програмою, реалізація якої забезпечується складною функціонально-рольовою структурою. У ній виділяються такі ролі: науково-когнітивні («генератор», критик, ерудит та ін.); науково-управлінські (керівник, лідер, виконавці тощо); науково-допоміжні (інженер, технік, лаборант та ін.).

Студентів необхідно навчати основним етичним принципам у науковій творчості. Серед них основними є: принцип комплексності, сумісності, відповідності, перманентності, принцип «команди», оптимальності.

Принцип комплексності пов'язаний із залученням до наукового колективу не тільки профільних фахівців, а й фахівців із суміжних галузей наук. Потреба в дотриманні цього принципу пов'язана з необхідністю інтеграції різних наукових напрямів і вимагає застосування методів багатьох наук для вивчення будь-яких об'єктів. Принцип сумісності, згідно з яким необхідно, щоб за своїми фізіологічними, психологічними, моральними та інтелектуальними показника-

ми люди були здатні, незважаючи на всі свої індивідуальні відмінності, до плідної спільної творчої праці. Принцип відповідності – відповідність формальної структури наукового колективу фактичному стану субординації його членів. Принцип перманентності, тобто безперервної зміни складу наукового колективу, адже колектив формується, існує, змінюється за своїм складом, у зв'язку зі зміною напрямів дослідження, а можливо, й повністю розформовується залежно від потреб науки. Принцип «команди» (стабільності), відповідно до якого окремі дослідники можуть приходити в команду (науковий колектив) ззовні й виходити з неї, але традиції, «дух команди», її специфічний творчий почерк розв'язання наукових проблем повинні залишатися за будь-яких обставин. Принцип оптимальності кількісного і якісного складу. Відповідно до сучасних даних оптимальна кількість первинного наукового колективу не повинна перевищувати 20 осіб.

Студентів необхідно навчати особливостям спілкування на науковому заході: дотримуватись регламенту, запропонованому організаторами заходу; поважати думку співрозмовника (опонента, доповідача, запитувача); бути доброзичливим; відповідати своїм зовнішнім виглядом рівню і місцю проведення заходу; мати свої візитні картки.

Для визначення факторів, що впливають на розвиток науково-етичних складових студентів побудовано причинно-наслідкову діаграму Ісікава (рис. 1).

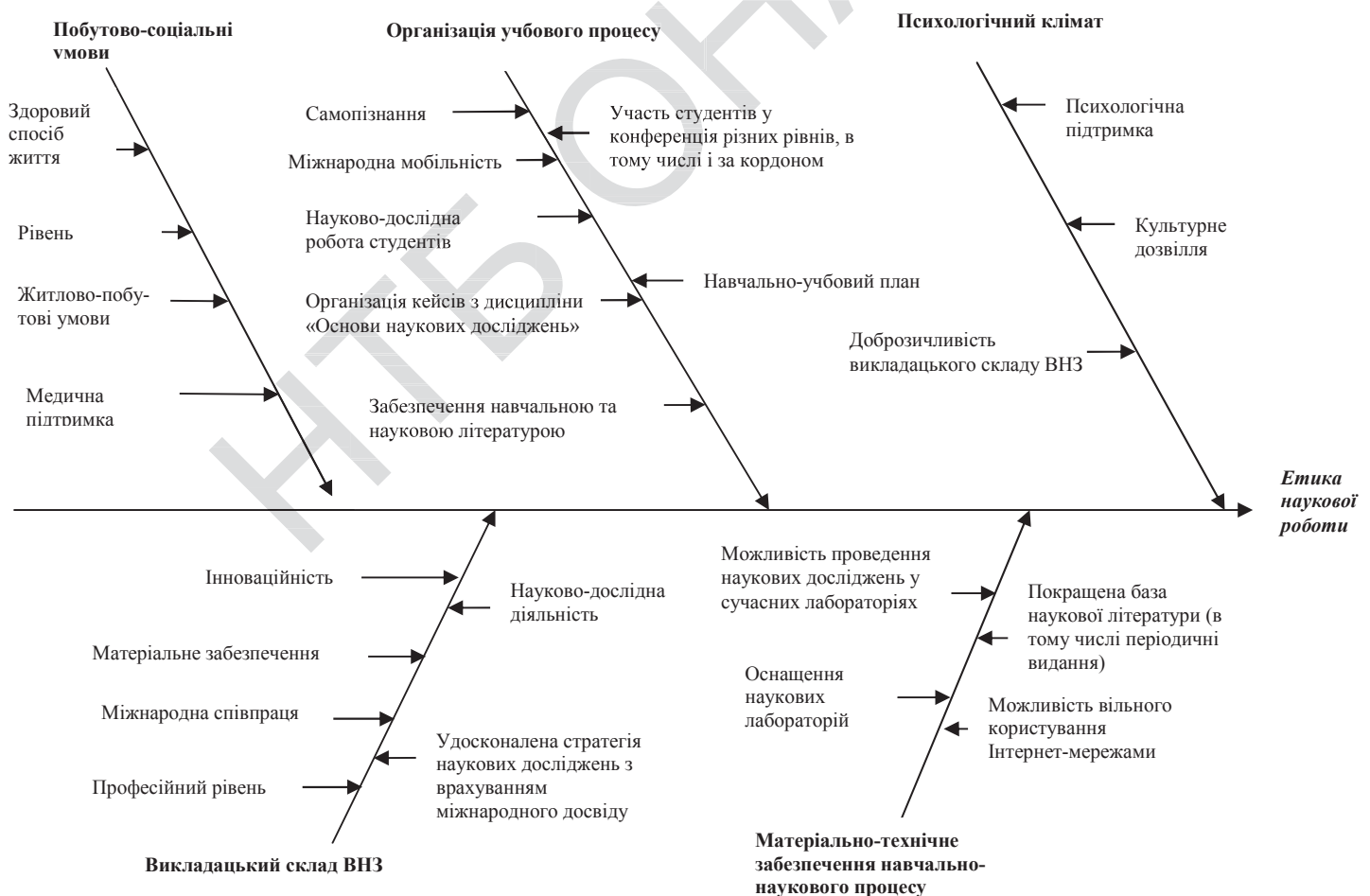

Рисунок 1 – Причинно-наслідкова діаграма розвитку науково-етичних складових студентів сучасних ВНЗ

Аналізуючи отриману діаграму, можна сказати, що сучасний викладач, що веде дисципліну «Основи наукових досліджень» повинен відігравати одну з найголовніших ролей у формуванні майбутнього науковця, прививаючи необхідні знання.

Таким чином, необхідно зазначити, що норми етики формуються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів. З одного боку, саме суспільство, рівень розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, а з іншого – рівень інтелектуального, культурного розвитку індивіда, його моральні норми, імперативи і цінності впливають на цей процес. Тому, в науковому світі, середовищі науковців, наукових співтовариствах, етичні норми формуються й затверджуються у процесі руху, розвитку і спілкування від вчителя (наукового керівника) до учня. В цьому процесі має місце наслідування й успадкування духовного багатства колективу чи наукової школи і не тільки суто наукових здобутків, а й морально-етичних норм, традицій, тощо.